

Ковальчук Ю. О., Яковчук О. В.

ВІЙСЬКОВИЙ ЕКСТРЕМАЛЬНИЙ ТУРИЗМ – ФІКЦІЯ ЧИ РЕАЛІЯ?

Сучасне різноманіття туристичних подорожей у контексті як мотивації туристів і географічного спрямування, так і в контексті залучених туристичних ресурсів та принципів організації – є настільки диференційованим, що спонукало до появи цілої низки спеціалізованих, альтернативних та нетрадиційних видів і напрямів туризму і, відповідно, до появи організаторів таких подорожей.

В першу чергу мова йде про такі екстремальні види туризму в природному середовищі, де основною мотивацією туристів є «потяг до адреналіну», здійснення подорожі на межі небезпеки здоров'ю чи життю туриста. І це не лише відомі приклади альпінізму чи рафтингу в горах, «полювання» на торнадо чи цунамі, дайвінг з акулами чи сафарі на носорогів, це й також активне застосування антропогенно-техногенного середовища – руфінг по верхівках хмарочосів, сталкерінг по радіоактивним зонам, диггерство в підземелля, «екскурсії» в трущобні райони мегаполісів країн «третього світу» тощо.

Особливе місце на ринку туристичних послуг завжди займала ніша військового туризму, оскільки тематика військової романтики і патріотичного виховання на основі військової підготовки завжди приваблювала, особливе молоде покоління, і, особливо, якщо країна має тривалу військову історію.

В різних джерелах поняття «військовий туризм» трактують як: подорожі по місцях боїв та історичних битв, відвідання теперішніх та історичних військових об'єктів, бойових морських кораблів, підводних човнів, участь у військових навчаннях та маневрах, перебування на військових полігонах в якості глядачів-туристів тощо. Також до військового туризму опосередковано можна віднести заняття пейнтболом, страйкболом та іншими активними видами спорту з використанням зброї.

Військовий туризм поєднує елементи розважального, пригодницького, екстремального та пізнавально-історичного туризму.

Через те що, військовий туризм стосується історичних битв, військової техніки і споруджень та військової справи в цілому, то можна виокремити такі його спеціалізовані різновиди:

1) військовий пізнавальний туризм – це відвідування військових конференцій, виставок, музеїв, участь в реконструкціях історичних битв, війн тощо;

2) військовий активний туризм – це відпочинок з використанням військової техніки та спорядження, або умовно в цивільних умовах, або мілітарі-туризм – участь у військових навчаннях, маневрах, тури з проживанням в армійських умовах;

3) військовий екстремальний туризм – «відвідування» військовими та іншими «туристами» місць бойових дій, «гарячих точок» з метою вирішення «ділових» та/або політичних питань, надання гуманітарної, волонтерської допомоги тощо.

Сучасні події в Україні значно підвищили інтерес туристів-екстремалів, причому як українців і росіян, так й громадян інших країн до подорожей на лінію фронту, відвідування місць бомбувань цивільної інфраструктури та житлової забудови, по «полювання на звуки війни тощо, часто ігноруючи вимоги індивідуальної та колективної безпеки. Отже, військовий туризм – це не фікція, а реалія і не лише в умовах воєнного стану, але й в реаліях мирного буття і псевдо-військової підготовки людей.